

Samenwerking met ouders in gesprekken

Samen staan we sterk!

Samenwerken met ouders. Het belang van het kind voorop. Samen het beste uit het kind naar boven halen, dat willen we allemaal wel ... toch? In de praktijk blijkt dit niet gemakkelijk. Wat speelt een rol om samenwerking tot een succes te maken? Op welke manier werkt het wel? Laten we de oudergesprekken als uitgangspunt nemen.

Karin Winters

(karin@obsdesamensprong.nl)
is bovenbouwleerkracht op
OBS De Samensprong in
Steenwijk en volgt de master
Leren en Innoveren aan de
Katholieke Pabo Zwolle

Bij educatief partnerschap zijn leerkrachten en Ouders erop uit om samen te werken. Ze willen de motivatie en de cognitieve en persoonlijke ontwikkeling van het kind bevorderen, waarbij ze proberen hun aandeel waar mogelijk op elkaar af te stemmen (Kalthoff, 2011). Sinds de invoering van de Wet passend onderwijs in augustus 2014 is deze samenwerking met ouders actueler dan ooit. Met de zorgplicht is het een taak van de school om voor alle leerlingen een passende plaats te vinden. Dit kan niet zonder samenwerking met ouders. Toch is het ook zonder deze zorgplicht belangrijk om de samenwerking met ouders te versterken. Het gaat dan niet zozeer om de praktische samenwerking binnen de school, maar juist de samenwerking op onderwijsinhoudelijk gebied. Aan welke doelen wil het kind werken? Hoe gaan we er samen voor zorgen dat deze doelen behaald worden?

Waarom samenwerking met ouders?

Ouders hebben invloed op de leerresultaten van hun kinderen, vooral door thuisbetrokkenheid te tonen (Bakker, Denessen, Dennissen & Oolbekkink-Marchand, 2013).

Thuisbetrokkenheid betekent dat ouders hun kind ondersteunen en stimuleren, positieve verwachtingen uitspreken naar het kind en positief tegenover de school staan (Desforges & Abouchaar, 2003). Carter (zoals geciteerd in Bakker et al., 2013) noemt echter wel verschillen in de mate waarin de effecten werden waargenomen, behorende bij de leeftijd van de kinderen. Jonge kinderen hebben veel behoefte aan concrete hulp, terwijl oudere kinderen meer behoefte hebben aan vertrouwen en steun van hun ouders.

Naast thuisbetrokkenheid spelen nog twee factoren een belangrijke rol bij de invloed die ouders kunnen hebben: de manier waarop ouders met hun kind communiceren en het culturele kapitaal binnen het gezin. Cultureel kapitaal is een combinatie van de opleiding, vaardigheden en culturele kennis die ouders bezitten en overdragen op hun kinderen. In de praktijk gaat het bijvoorbeeld om de aanwezigheid van boeken in huis, leesgedrag

van ouders, bezoek aan bibliotheek, musea en andere culturele activiteiten (Bakker et al., 2013). Vooral in het culturele kapitaal dat kinderen meekrijgen zijn er grote verschillen. Leerkrachten kunnen weinig invloed uitoefenen op dit culturele kapitaal, maar wel op de thuisbetrokkenheid.

De rol van de leerkracht

Leerkrachten kunnen de thuisbetrokkenheid van ouders bevorderen, door de samenwerking met ouders aan te gaan. Dit vraagt van leerkrachten dat zij:

- een onbevooroordeelde en positieve houding hebben naar ouders;
- open en transparant zijn in de communicatie met ouders en verwachtingen uitspreken;
- ouders concrete en praktische adviezen geven;
- regelmatig contact hebben met ouders over de ontwikkeling van het kind, zowel in gesprekken als ook digitaal (voor zover mogelijk) (Bakker et al., 2013).

De Vries (2013) voegt daar de volgende punten aan toe:

- de kennis van ouders over hun kind op waarde schatten en inzetten;
- tijd steken in het opbouwen van een relatie met ouders.

Tot slot vinden Broersen & Spreij (2009) dat onderstaande punten niet mogen ontbreken:

- initiatief nemen voor de samenwerking met ouders door hen uit te nodigen (al dan niet met het kind). Ouders reageren hier vaak positief op;
- zich bewust zijn van de loyaliteitsdriehoek (figuur 1) tussen leerkracht, leerling en ouders en deze positief kunnen inzetten.

De hoeken van de loyaliteitsdriehoek staan voor de betrokkenen: de leerling, de ouders en de school, met elk hun eigen achtergrond. De drie lijnen staan voor de banden tussen de betrokkenen. Binnen deze drie lijnen ontstaat de groei-ruimte van de leerling. Deze wordt verkleind als

Ouders hebben
invloed op de
leerresultaten van
hun kinderen,
vooral door thuis-
betrokkenheid te
tonen

een van de banden verstoord is. Dit kan bijvoorbeeld gebeuren als de leerkracht de rol van de ouders wil overnemen of als een leerling te weinig op eigen benen staat. Ontbreekt een van de lijnen, dan breekt de groei ruimte open en ontstaat er een onveilige situatie zonder structuur. Het is de kunst om als leerkracht in communicatie met de ouders de belangen van leerling mee te nemen en andersom. Zo blijven de verhoudingen in de driehoek in balans (Broersen en Spreij, 2009).

Gesprekken met ouders

Traditioneel voeren ouders en leerkrachten gesprekken gedurende het schooljaar. Dit zijn gesprekken waarin over het algemeen de leerkracht informeert en de ouders luisteren. Van echte samenwerking met ouders is in deze gesprekken meestal geen sprake (de Vries, 2013). Rietsema-de Jong (2014) schrijft over het oudervertelgesprek: het zogenoemde

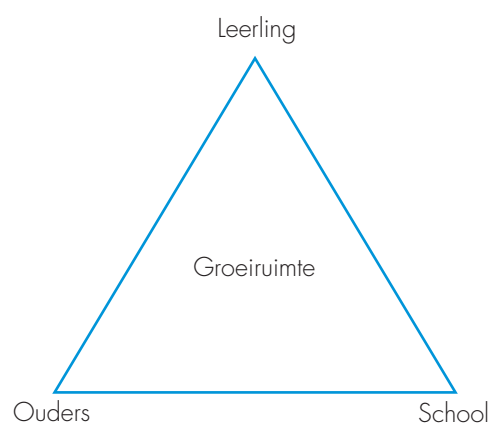
'omgekeerde tienminutengesprek'. Dit gesprek is een voorbeeld van hoe samenwerking met ouders kan worden vormgegeven binnen de school. Het vindt plaats aan het begin van het schooljaar. Ouders vertellen de leerkracht over hun kind en leerkracht en ouders spreken hierin verwachtingen naar elkaar uit. De tienminutengesprekken die daarna volgen, kunnen ook meer gericht worden op samenwerking en het stimuleren van de thuisbetrokkenheid. Tijdens een ontwerponderzoek, dat ik in het kader van mijn master leren en innoveren heb uitgevoerd, is daarop ingestoken. Op OBS De Samensprong heb ik aan ouders, leerlingen en leerkrachten gevraagd wat zij belangrijk vinden in een tienminutengesprek. Deze informatie heb ik gekoppeld aan de bestudeerde literatuur en dat heeft het VIP-gesprek opgeleverd.

Het VIP-gesprek

Het VIP-gesprek staat voor een gesprek over de geboekte *Vooruitgang*, waarin we elkaar *Informeren* over de stand van zaken en nieuwe doelen. Dat doen we door middel van *Partnerschap*. In het VIP-gesprek praten ouders, leerling en leerkracht over de ontwikkeling van de leerling (Winters-Wink, 2015).

De VIP-gesprekken worden in eerste instantie vanaf groep 6 ingevoerd. Dit kwam uit het contextonderzoek (de mening van ouders, leerkrachten en vooral leerlingen) naar voren als meest geschikte groep om te starten met VIP-gesprekken met leerlingen. Het VIP-gesprek verloopt volgens een vast patroon (figuur 2). Binnen deze agenda krijgen ouders, leerlingen en de leerkracht ruimte om punten aan te dragen waarover gesproken

De leerling vult voorafgaand aan het VIP-gesprek een leerlingformulier in

Figuur 1 De loyaliteitsdriehoek

groep 6-7-8 Agenda VIP-gesprek (voortuitgang, informeren, partnerschap)	
Naam leerling:	
Groep:	
Aanwezig bij het gesprek:	
Datum:	
1	Welkom!
2	Doel en tijd: Benoem het doel van het gesprek en de gereserveerde tijd. (15 minuten)
3	Hoe gaat het? Informeert hoe het thuis gaat en vraag of ouders besprekpunten en/of vragen hebben. (toevoegen bij punt 5)
4	Leerling vertelt: De leerling presenteert aan de hand van het ingevulde formulier, de leerkracht begeleidt.
5	Besprekpunten ouders: • • • Besprekpunten leerkrachten: • Praktische adviezen: • Bijv. Cito resultaten • •
6	Noteer gemaakte afspraken: • • • • •
7	Afronding • Herhaal gemaakte afspraken. • Is er nog behoefte aan een gesprek alleen met de leerkracht? • Wanneer spreken we elkaar weer? Volgende afspraak : _____

Figuur 2 Agenda VIP-gesprek

gaat worden. De leerling heeft dit vooraf, met begeleiding van de leerkracht, voorbereid aan de hand van het leerlingformulier (figuur 3). De leerling denkt na over wat hij wil presenteren: Waar ben ik trots op en waarom? Aan welk doel wil ik werken en waarom? Wat heb ik daarvoor nodig van mijn ouders en wat van mijn leerkracht?

Vorbereiding van het VIP-gesprek

De leerlingen uit groep 7 denken diep na: waar zijn ze trots op? De een kan dit zo opschrijven, bij de ander kost dit meer

Figuur 3 Leerlingformulier VIP gesprek

moeite. Het bedenken van een eigen leerdoel lukt hun prima. Het is opvallend hoe goed de leerlingen weten waar ze graag aan willen werken. De leerkracht helpt hen om het doel specifieker te maken. Van 'goed leren rekenen' naar 'ik wil graag digitaal leren klok kijken' of van 'beter worden in lezen' naar 'AVI M7 halen'.

Dan zetten ze de volgende stap: wat heb je nodig van je ouders en van je leerkracht? Ook hierover blijken de leerlingen goede ideeën te hebben. Zo wil Chris graag dat de leerkracht een werkboekje met sommen over klok kijken maakt, die hij thuis met zijn ouders gaat oefenen. Sanne wil graag thuis met haar ouders lezen, maar met de leerkracht een geschikt boek uitzoeken op school.

Welkom!

Nadat de leerkracht het doel en de tijdsduur van het gesprek heeft benoemd, informeert hij bij de ouders hoe het thuis gaat en of ze besprekpunten hebben. Deze worden opgenomen in de agenda. Dan is het de beurt aan de leerling: aan de hand van het leerlingformulier gaat de leerling presenteren aan de ouders en de leerkracht.

Je eigen leerdoel presenteren

Een nieuwe ervaring, zowel voor de leerkracht als voor de ouders en de leerling. Sommige leerlingen vinden het heel spannend, andere leerlingen nemen deel aan het gesprek alsof ze nooit anders gedaan hebben. Sanne vertelt dat ze trots is op haar

voortgang bij spelling en dat het haar nu lukt om elke dag het werk af te hebben. Complimenten van haar ouders en de meester doen haar zichtbaar goed. Dan vertelt ze wat haar doel is: AVI M7 halen. Ze legt haar plan uit aan haar ouders en meester. Haar ouders zijn enthousiast en denken goed met haar mee over de praktische invulling van haar plan. De meester noteert de gemaakte afspraken en er wordt besproken wanneer dit doel behaald gaat worden. Resultaat: een concrete afspraak tussen alle betrokken partijen, met als doel AVI M7 behalen.

Dan worden de besprekingspunten van de ouders besproken en vervolgens de punten die de leerkracht aandraagt. Hierbij kun je denken aan het bespreken van een Cito-overzicht, maar ook leerlingwerk of praktische adviezen. Tot slot worden de gemaakte afspraken nog eens op een rijtje gezet en wordt er een vervolgspraak 'op maat' afgesproken. Volstaan de volgende geplande gesprekken of is het zinvol eerder contact met elkaar te hebben? Dit kan ook telefonisch of via de e-mail.

Positieve resultaten

Ouders evalueren de VIP-gesprekken heel positief en vinden dat de aanwezigheid van de leerlingen bij het gesprek meerwaarde geeft. De leerlingen weten nu meteen wat er besproken is en welke afspraken er gemaakt zijn.

Een ouder: 'Het is goed om mijn kind zelf te horen vertellen wat zij vindt en aan welke doelen ze wil werken.'

Alle ouders zijn bereid hun kind te helpen hun doel te behalen. De praktische vraag van leerlingen aan hun ouders draagt hier zeker aan bij.

Een ouder: 'Het is prettig om de interactie tussen mijn kind en de leerkracht te zien.'

De leerlingen vinden dit ook een positief punt. Een aantal leerlingen geeft aan dat ze het best spannend vinden, een goede begeleiding en voorbereiding is dan ook zeker noodzakelijk; al zullen leerlingen naarmate ze vaker een VIP-gesprek voeren, groeien in deze rol. Eén leerling vond het saai, vooral omdat hij het lang vond duren. Het tijdsaspect is dan ook een aandachtspunt, de geplande 15 minuten blijkt in alle gesprekken te kort. De meeste gesprekken duren tussen de 20 en 25 minuten.

Een leerling: 'Leuk, want dan weet ik wat er over mij gezegd wordt.'

Daarnaast vraagt het VIP-gesprek een andere rol van de leerkracht dan bij de traditionele gesprekken. Het is de kunst om de loyaliteitsdriehoek tussen leerkracht, ouders en leerling juist in te zetten. Kennis hierover is dan ook essentieel voor de

Ook aan de slag met VIP-gesprekken?

Als je ook VIP-gesprekken wilt invoeren op je school, doe dan je voordeel met de volgende tips.

- Ga vooraf met je collega's, de leerlingen en ouders in gesprek. Probeer erachter te komen wat zij belangrijk vinden. Wat waarderen zij in de huidige gesprekken? Wat kan beter?
- Een ouderpanelavond is een goed middel om met ouders in gesprek te gaan hierover.
- Neem bij de start voldoende tijd om leerlingen te begeleiden met het invullen van het leerlingformulier.
- Volg met het team een scholing rondom oplossingsgerichte gesprekstechnieken. Dit geeft praktische handvatten om de leerlingen te begeleiden en de gesprekken te voeren.
- Na de invoering van de VIP-gesprekken is het belangrijk om in gesprek te blijven. Hoe ervaren leerkrachten, ouders en leerlingen de nieuwe manier van werken? Zo blijft het VIP-gesprek in ontwikkeling. Samen kom je verder!

leerkracht. Daarnaast bieden oplossingsgerichte gesprekstechnieken praktische handvatten die de leerkracht kan inzetten, zowel bij de begeleiding van de leerling tijdens de voorbereiding als bij het VIP-gesprek. Dit zal het komende jaar van alle betrokken partijen gewinning en oefening blijven vragen, maar een eerste stap naar een betere samenwerking met ouders is gezet.

De leerkracht: 'De gesprekken zijn positiever dan voorheen.' ●

VERDER LEZEN!

- Bannink, F. (2013). *Oplossingsgerichte vragen*. Amsterdam: Pearson.
- Leraar24.nl. (2012). *Oudergesprekken: kennis- en ervaringsgesprek* [video]. Geraadpleegd op: <http://www.leraar24.nl/video/3410/>.
- Rietsema-Jong L. de (2014). Het ouderver- telgesprek. *JSW*, 98(5), 40-43.
- Pameijer, N.K., Beuke- ring, J.T., & Lange, S.D. (2009). *Handelingsge- richt werken: een hand- reiking voor het school- team. Samen met collega's, leerlingen en ouders aan de slag*. Leuven: Acco.

LITERA TUUR!

- Bakker, J., Denessen, E., Dennissen, M., & Oolbek- kink-Marchand, H. (2013). Leraren en ouderbetrok- kenheid: een reviewstudie naar de effectiviteit van ouderbetrokkenheid en de rol die leraren daarbij kunnen vervullen. Geraadpleegd op <http://www.onderwijsdatabank.nl/83737/>
- Broersen, A., & Spreij, L. (2009). Parameters in de dynamiek van educatief partnerschap. *Tijdschrift voor Orthopedagogiek*, 48, 483-492.
- Desforges, C., & Abouchaar, A. (2003). The impact of parental involvement, parental support and family education on pupil achievements and adjustment: a literature review. Geraadpleegd op http://bgfl.org/bgfl/custom/files_uploaded/uploaded_resour- ces/18617/desforges.pdf
- Kalthoff, H. (2011). Factsheet Ouderbetrokkenheid bij voor- en vroegschoolse educatie, peuterspeelzaal en onderwijs. Geraadpleegd op http://www.sardes.nl/uploads/Sardes/publicaties_bestanden/FactsheetouderbetrokkenheidECO3.pdf
- Nieuwenbroek, A. (2000). *Tienminutengesprekken met ouders*. 's-Hertogenbosch: KPC Groep.
- Vries, P. de (2013). Ouderbetrokkenheid 3.0: van informeren naar samenwerken. Geraadpleegd op http://www.cps.nl/e-book-ouderbetrokkenheid?utm_source=Website&utm_medium=banner&utm_campaign=ebookouders
- Winters-Wink, K. (2015). *Samen staan we sterk!* Zwolle: Katholieke Pabo Zwolle.